

Ina moziun sco regal da cumià

26 cussegliers han sutscrit

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Theo Maissen (pcd/GR) vul segirar almain ina professura universitara per la lingua rumantscha. Pli che la mesadad dals cussegliers dals chantuns han sutscrit sia moziun.** Èsi forsa schizunt in record? Per il solit sutscrivan in tozzel cussegliers dals stans ina moziun. Maissen ha rimnà 26 sutscripziuns tar ses collegas. Quai èn daplì che la mesadad dals politichers da la chombra pitschna. «Igl è mes regal da cumià sco cusseglier dals chantuns ch'jau surdun al Grischun», di Maissen a l'anr. Perquai haja el rimnà tantas sutscripziuns. Ina professura rumantscha na saja betg mo en l'interess dals Rumantschs, mabain impurtanta per l'entir chantun.

Il scolast ston studegiar la lingua

Cun sia moziun vul Maissen incumbesar il cussegl federal da segirar almain ina professura universitara rumantscha (LQ dals 4 da mars). Quai saja ina mesira indispensabla per promover la lingua e cultura rumantscha, sco quai ch'i saja fixà en la lescha federala davart las linguas naziunalas. En questa lescha mettian ins gronda paisa sin l'instrucziun en scola. Ina instrucziun adequata saja indispensabla per proteger ina lingua, argumentescha Maissen. I dovria perquai magisters cun ina buna furmaziun.

Era entras il rumantsch sco rom da maturitad saja quai impurtant d'avair avunda romanists che hajan frequentà ina scolaziun universitara. I dovria plinavant magisters da rumantsch a las scolas professiunalas en las regiuns rumantschas. Spezialists e translaturats cun

Ina professura rumantscha sco dapreschent a Friburg n'è betg mo en l'interess dals Rumantschs, mabain impurtanta per l'entir chantun.

furmaziun academica sajan necessaris per las instituziuns sco la LR, il DRG, las redacziuns da meds da massa, il chantun e la confederaziun.

Ins possia mo mantegnair u sviluppar ina lingua, sch'ins garanteschia la furmaziun davent dal stgalim primar enfin il stgalim universitar. La Scol'auta pedagogica dal Grischun sco era las scolas medias sajan avisadas, che linguists e roma-

nists possian absolvir en l'avagnir ina scolaziun adequata.

Confederaziun duai timunar

La situaziun saja da preschent precara tar las professuras rumantschas. La situaziun finanziaria fetschia quitads, ma era la dumonda da successiun persunala, stat scrit en la moziun Maissen. Ils elements principals da la lescha da lingua possian mo

vegnir realisads, sche la confederaziun surpiglia la funcziun da timun e da coordinaziun per la scolaziun universitara da lingua rumantscha. Mo uschia possia la confederaziun realisar sia responsabladad per il mantegniment e la promoziun da la quarta lingua. «Uschiglio exista il privel che l'incumbensa costituziunala e las normas da la lescha da lingua èn mo furmlas vanas per il rumantsch.»

Uras da segirar las professuras rumantschas

Els èn stgars e tschertgads – ils romanists cun in studi da rumantsch. Il rector da la scola chantunala *Gion Lechmann* è cuntent ch'insatgi s'occupa finalmain da la chausa sin palancà politic federal. «Igl è nairas uras ch'ins tematisescha il problem.» Dapi la refurma da Bologna sajan las professuras pitschnas enorm sut squitsch. Ils chantuns hajan per part programs da spargn. Quai sentan era las universitads e lezzas spargnian tar las professuras cun paucs students.

«Igl è impurtant che la confederaziun metta en qua in cugn», di Lechmann. Il stadi svizzer duai s'engaschar per la scolaziun rumantscha sin stgalim universitar. Politichers da num e pum hajan sutscrit la moziun Maissen, uschia che quella haja gronda paisa.

Il gimnasi a Samedan tschertgia gia daditg in magister per l'instrucziun rumantscha, di Lechmann. I dovria dapertut persunal cun in studi fundà da lingua rumantscha: il Dicziunari rumantsch grischun, la Lia Rumantscha, ils posts da translaziun, il chantun ed ils meds da massa.

I saja impurtant che students rumantschs gajan a studegiar la lingua. Ma ins stoppia era garantir la cuntinuitad dal studi e cunzunt era ch'ins porschia rumantsch sco rom principal cun dar la pussaivladad da far la dissertaziun.

«Sche nus n'avain betg ina buna scolaziun sin il sector universitar, pajain nus a lunga vista in grond pretsch», avertescha Lechmann.